

**ТИПОВА ПРОГРАМА**  
**підвищення кваліфікації педагогічних працівників**  
**«Психологічний супровід освітнього процесу»**

**Розробник(и):** ФОП Мамченко Тетяна Сергіївна, ЄДРПОУ 2794313823

**Рецензент(и):** Фізична особа підприємець Т. С. Мамченко

**Термін дії програми:** з 2025 до 2030 року

## **1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**

**Актуальність типової програми** – Актуальність програми зумовлена потребою забезпечення психологічного благополуччя учасників освітнього процесу, розвитку емоційної стійкості, профілактики стресу та професійного вигорання.

**Цільова група:** Педагогічні працівники, практичні психологи, соціальні педагоги закладів освіти.

**Обсяг (тривалість):** Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

**Особливості реалізації програми** – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

**Форма (форми) підвищення кваліфікації:** дистанційна

**Мета підвищення кваліфікації** – Підвищення психологічної компетентності педагогічних працівників.

**Завдання підвищення кваліфікації:**

- Ознайомлення з основами освітньої психології
- Формування навичок психологічної підтримки
- Профілактика емоційного вигорання

**Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:**

- психологічна
- комунікативна
- професійна педагогічна

**Очікувані результати підвищення кваліфікації:** Слухачі зможуть

застосовувати психологічні методи підтримки учасників освітнього процесу та сприяти створенню безпечного освітнього середовища.

**Оцінювання результатів підвищення кваліфікації** - Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

**Документ про підсумки підвищення кваліфікації** - Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

## 2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

| №  | Назва теми                                                                        | Лекції, год | Самостійна робота, год (мін.-макс.) | Усього, год (мін.-макс.) |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 1  | Лялькотерапія як інструмент взаємодії з тривожними дітьми                         | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 2  | Становлення позитивної Я-концепції, як мета особистісної адаптації                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 3  | Організація життєдіяльності у школі у відкритих виховних просторах                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 4  | Самозбереження особистості в ситуації пандемічної тривоги                         | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 5  | Ізотерапія в роботі з дітьми                                                      | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 6  | Профілактика емоційного вигорання вчителя.                                        | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 7  | Психотравми та психосоматичні прояви у дітей. Як з цим працювати                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 8  | Психолого-педагогічні особливості роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 9  | Психолого-педагогічні особливості роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 10 | Психотравми та психосоматичні прояви у дітей. Як з цим працювати                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 11 | Психологічна допомога дітям із травмивним досвідом                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 12 | Шкільна арттерапія. Інноваційні напрями та методи.                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 13 | Комунікативна компетентність. Формування ефективного педагогічного спілкування.   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 14 | Вплив казкотерапії на розвиток психічних властивостей школярів                    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 15 | Типи комунікації в залежності від психотипу учня.                                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 16 | Збереження психологічного та фізичного здоров'я учнів. Потреби сучасного вчителя. | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 17 | Емоційний інтелект. Формування психологічної компетентності педагога              | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 18 | Сервіс Microsoft Office 365 в роботі вчителя та практичного психолога.            | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 19 | Профілактика та підвищення стресостійкості вчителя, вихователя.                   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |

| №  | Назва теми                                                                                         | Лекції,<br>год | Самостійна<br>робота, год<br>(мін.-макс.) | Усього,<br>год<br>(мін.-макс.) |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-------------------------------------------|--------------------------------|
| 20 | Формування характеру та розкриття потенціалу учнів - відмінності в підходах.                       | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 21 | Психологічно-профілактична корекція залежностей учнів.                                             | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 22 | Як справитись зі стресом на робочому місці. Техніки та вправи для відновлення ресурсу.             | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 23 | Конфліктологічна компетентність. Особливості педагогічної взаємодії.                               | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 24 | Мотивація до успішного навчання покоління 'Зумерів' та 'Альфа'. Профілактика адиктивної поведінки. | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 25 | Теорія казкотерапії на практиці. Дієві інструменти для корекційних занять.                         | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 26 | Вирішення актуальних проблем особистісного зростання. Поняття емоційного інтелекту.                | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 27 | Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту дітей.                                   | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 28 | Емоційний інтелект та профілактика професійного вигорання педагога під час воєнного стану.         | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 29 | Формування та розвиток емоційного інтелекту під час і після війни                                  | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 30 | Контроль емоційного стану педагога та учнів під час війни                                          | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 31 | Надання психологічної допомоги дітям та підліткам в умовах воєнного стану                          | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 32 | Педагогіка дозвілля: позитивний імідж освітнього закладу, педагога, здобувача.                     | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 33 | Емоційна підтримка учнів та педагогів НУШ в умовах воєнних дій                                     | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 34 | Академічна доброчесність та соціалізація учнівської молоді.                                        | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 35 | Роль позитивного мислення у формуванні зрілої особистості.                                         | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 36 | Психологічні чинники прихованого цькування в підлітковому середовищі                               | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 37 | Культура спілкування як фундаментальний інструмент якісної сучасної освіти                         | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 38 | «Тренажери для мозку». Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення.                                | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 39 | Психологія в освіті. Культура спілкування як фундаментальний інструмент якісної сучасної освіти.   | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 40 | Практика психологічних технік у роботі з учнями НУШ. Розвиток цілеспрямованості у навчанні.        | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 41 | Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення для учнів з ООП. «Тренажери для мозку».                | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 42 | Психоемоційний самоконтроль педагога в стресових ситуаціях: практичний курс.                       | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |

| №  | Назва теми                                                                                                                                   | Лекції,<br>год | Самостійна<br>робота, год<br>(мін.-макс.) | Усього,<br>год<br>(мін.-макс.) |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-------------------------------------------|--------------------------------|
| 43 | Навчання в умовах воєнного конфлікту: психологічна підтримка та терапевтичне мистецтво.                                                      | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 44 | Дитячий травматизм в період війни: діагностика, невідкладна допомога.                                                                        | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 45 | Психологічна підтримка дітей та дорослих в умовах війни: робота зі стресом.                                                                  | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 46 | Національні і світові практики психолого-педагогічного супроводу профорієнтації школярів                                                     | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 47 | Принципи надання психологічної допомоги та типові помилки психолога                                                                          | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 48 | Правила ведення психологічного консультування педагогом. Розвиток навичок міжособистісної взаємодії.                                         | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 49 | Психологічний феномен безпорадності в сучасних умовах                                                                                        | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 50 | Методи арт-терапії для виявлення та подолання тривожності у дітей та підлітків                                                               | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 51 | Творчий шлях до психологічного здоров'я: арт-терапія та подолання стресу в учнів.                                                            | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 52 | Психологічна адаптація учнів в умовах невизначеності: розуміння і подолання безпорадності.                                                   | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 53 | Безпорадність та психічне здоров'я: взаємозв'язок та підходи до корекції.                                                                    | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 54 | Дизайн-мислення в навчальному процесі: ресурсні можливості та практичні кейси.                                                               | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 55 | Дизайн-мислення: від теорії до практики. Кроки для вчителів у створенні креативних уроків.                                                   | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 56 | Психологія закладу освіти. Трансформація навчального середовища через наративні практики: історії, що впливають на моральний розвиток учнів. | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 57 | Моральний розвиток учнів. Психологічна практика.                                                                                             | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 58 | Психологічні аспекти розвитку емоційного інтелекту у дітей                                                                                   | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 59 | Ресурси творчості для покращення психологічної стійкості педагогів                                                                           | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 60 | Проста психологія. Створення сприятливих умов для позитивної комунікації з учнями                                                            | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 61 | Творчі техніки психо-емоційної стабілізації стану педагога. Методи сприяння на взаємодію з учасниками освітнього процесу                     | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 62 | Перша емоційна допомога в системі освіти                                                                                                     | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |
| 63 | Психологічна компетентність педагога. Формування я-ідентичності та емоційно-етичної складової учнів.                                         | 1              | 1-29                                      | 2-30                           |

| №  | Назва теми                                                                                                                      | Лекції, год | Самостійна робота, год (мін.-макс.) | Усього, год (мін.-макс.) |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 64 | Навички першої емоційної допомоги. Запобігання ПТСР та психологічних розладів учнів.                                            | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 65 | Створення позитивного мікроклімату в школі. Впровадження арттерапевтичних методів для покращення комунікації в колективі        | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 66 | Глімери для емоційної стійкості учасників освітнього процесу.                                                                   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 67 | Розвиток психічної стабільності учнів на уроках. Технології накопичення та використання для стабілізації психо-емоційного стану | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 68 | Психологія навчання: вміння вчитись самостійно. Як можна запобігти неуспішності.                                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 69 | Розвиток інтелектуальних здібностей учнів: психологія оволодіння навчальною діяльністю та подолання труднощів.                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 70 | Шкільне середовище без тривоги: створюємо безпечну атмосферу разом.                                                             | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 71 | Психологічні особливості впливу травматичного досвіду на функціонування мозку                                                   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 72 | Емоційна обізнаність педагога: розуміння травми як ключ до підтримки учня                                                       | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 73 | Дитячо - батьківські взаємини підліткового віку                                                                                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 74 | Класний керівник у формуванні команди з батьків та учнів. Як вести діалог, що зміцнює стосунки.                                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 75 | Психотехнології арттерапії з військовими та членами їх родин                                                                    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 76 | Арттерапія в умовах війни: методи психологічної підтримки учнів із сімей військовослужбовців.                                   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 77 | Основи психології розвитку як спосіб краще зрозуміти вікові зміни у дітей та підлітків                                          | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 78 | Групова динаміка в укритті: як перетворити тривожне очікування на спільну активність                                            | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 79 | Вікові кризи без стресу: як підтримати дитину і не втратити авторитет у класі.                                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 80 | Ігри, що рятують спокій: як організувати дітей в укритті без стресу і хаосу.                                                    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 81 | Від тривоги до взаємодії: як швидко об'єднати дітей у складних умовах.                                                          | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 82 | ШІ в роботі психолога та соціального педагога: де допомагає, де — ні.                                                           | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 83 | Психолог і штучний інтелект: де технологія стає помічником, а де людина незамінна                                               | 1           | 1-29                                | 2-30                     |

### 3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

#### Тема 1. Лялькотерапія як інструмент взаємодії з тривожними дітьми

**Ключові питання теми:** Гра з лялькою - це той світ реальності, в якому живе живе дитина. Лялькотерапія дає можливість природного та безболісного втручання дорослого в світ дитини з метою корекції або профілактики. Зокрема, цей метод дозволяє на етапі виготовлення ляльок здійснювати корекційний вплив.

## **Тема 2. Становлення позитивної Я-концепції, як мета особистісної адаптації**

**Ключові питання теми:** Я образ, самооцінка, самосвідомість, самоставлення є важливими компонентами у структурі Я концепції, які забезпечують її особистісну адаптацію та впливають на модальність емоційних переживань і формування індивідуальних характерологічних рис. Позитивна Я концепція є системою уявлень особистості, що містить усвідомлення своїх: когнітивних (інтелектуальних) властивостей, котрі організуються в Я образі; емоційно ціннісних самоставлень, що виявляються у самооцінці; поведінкових дій; суб'єктивно сприйнятих соціальних чинників. Напрями розвитку позитивної Я концепції особистості на різних вікових етапах мають свої особливості. Певні психолого-педагогічні умови в освітньому середовищі можуть призвести до формування негативної Я концепції і спричинити появу особистісної дезадаптованості.

## **Тема 3. Організація життєдіяльності у школі у відкритих виховних просторах**

**Ключові питання теми:** Курс розкриває ідею створення освітнього простору школи як сукупності відкритих виховних просторів - створених учнями і вчителями систем, в яких в межах обраного напрямку (визначеного профілю) відбувається активна взаємодія усіх учасників простору (охочих учнів, батьків, вчителів, волонтерів), що ґрунтується на максимальній підтримці ініціативи учнів щодо вибору форм пізнання, освітньої діяльності, вивчення предмету тощо.

## **Тема 4. Самозбереження особистості в ситуації пандемічної тривоги**

**Ключові питання теми:** орієнтований на оволодіння педагогом інформацією та рекомендаціями щодо самозбереження особистості в ситуації пандемічної тривоги

## **Тема 5. Ізотерапія в роботі з дітьми**

**Ключові питання теми:** Ізотерапія використовується як засіб психологічної корекції: клієнтів з невротичними, соматичними порушеннями; дітей та підлітків, що мають складнощі у навчанні та соціальній адаптації; неадаптивних формах сімейних стосунків, внутрішньосімейних конфліктів; як засіб психологічної діагностики та терапії.

## **Тема 6. Профілактика емоційного вигорання вчителя.**

**Ключові питання теми:** «Згоріти» на роботі дуже актуально для людини сучасного суспільства, особливо для того, хто за родом своєї діяльності здійснює численні й інтенсивні контакти з іншими людьми. Синдром емоційного вигорання виражається у психічній, емоційній і фізичній знемозі. Ступінь напруженості навантаження педагога сьогодні в середньому більше, ніж у менеджерів і банкірів, генеральних директорів і президентів асоціацій. У міру збільшення стажу роботи і віку педагогів, збільшення професійного навантаження неминуче відбувається накопичення втоми, наростання тривожних переживань, зниження настрою, вегето-судинні розлади і поведінкові зриви. В результаті психологічне, фізичне та соціальне здоров'я педагога наражається на серйозну небезпеку. Що, у свою чергу, негативно впливає на всіх учасників освітнього процесу. Тренінг спрямований на - поінформовання вчителів про наявні методи профілактики й боротьби зі стресом, зняття

психологічної втоми; - активізацію мотиваційного компоненту у щоденній роботі та потреби у професійному вдосконаленні; - сприяння глибшому самопізнанню, особистісному зростанню та духовному добробуту.

### **Тема 7. Психотравми та психосоматичні прояви у дітей. Як з цим працювати**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа повинна бути орієнтована на особливості психофізіологічного, психологічного, особистісного розвитку учнів. Знання з психології особистості, вікової психології дадуть змогу правильно формувати програму, забезпечить психічне здоров'я та практичну ефективність кожного учасника освітнього процесу.

### **Тема 8. Психолого-педагогічні особливості роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі**

**Ключові питання теми:** Педагоги відчують потребу в отриманні практичних знань та умінь, чітких зрозумілих алгоритмів роботи в сучасних умовах по створенню умов для формування позитивної самооцінки учнів, їх мотивації та розвитку пізнавальної діяльності з урахуванням їх індивідуальних та вікових особливостей для збереження їх фізичного, психічного, морального здоров'я.

### **Тема 9. Психолого-педагогічні особливості роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі**

**Ключові питання теми:** Педагоги відчують потребу в отриманні практичних знань та умінь, чітких зрозумілих алгоритмів роботи в сучасних умовах по створенню умов для формування позитивної самооцінки учнів, їх мотивації та розвитку пізнавальної діяльності з урахуванням їх індивідуальних та вікових особливостей для збереження їх фізичного, психічного, морального здоров'я.

### **Тема 10. Психотравми та психосоматичні прояви у дітей. Як з цим працювати**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа повинна бути орієнтована на особливості психофізіологічного, психологічного, особистісного розвитку учнів. Знання з психології особистості, вікової психології дадуть змогу правильно формувати програму, забезпечить психічне здоров'я та практичну ефективність кожного учасника освітнього процесу.

### **Тема 11. Психологічна допомога дітям із травмівним досвідом**

**Ключові питання теми:** Психологічна допомога, особливості надання психологічної допомоги дітям із травмівним досвідом, методи та технології

### **Тема 12. Шкільна арттерапія. Інноваційні напрями та методи.**

**Ключові питання теми:** В арттерапії людина пізнає себе, навчається виражати свої почуття засобами мистецтва. Сучасні техніки арттерапії допомагають зняти емоційне напруження, вгамувати тривогу, гнів, агресію, зрозуміти психологічні проблеми та віднайти шляхи їх вирішення.

### **Тема 13. Комунікативна компетентність. Формування ефективного педагогічного спілкування.**

**Ключові питання теми:** Важливим складником професійної компетентності педагога є комунікативна компетентність, яка виступає духовно-моральним чинником і науковим змістом освітнього процесу, де знання педагога, гуманність, душевна щедрість, бажання зрозуміти і допомогти учаснику освітнього процесу відіграють головну роль. Комунікативна компетентність - це здатність встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, що включає систему внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в

певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії. Вона передбачає такий рівень взаємодії з оточуючими, який дозволяє в межах своїх здібностей і соціального статусу успішно функціонувати в суспільстві, а також включає певний життєвий досвід, ерудицію, наукові знання тощо. У широкому розумінні поняття «комунікативна компетентність» розглядається як ідейно-моральна категорія, що регулює всю систему ставлень людини до природного й соціального світу, а також до самої себе як синтезу цих двох світів

#### **Тема 14. Вплив казкотерапії на розвиток психічних властивостей школярів**

**Ключові питання теми:** Казкотерапія, види казок, функції казок, терапевтична казка, релаксаційна казка, психологічно-повчальна казка, психотерапевтична казка

#### **Тема 15. Типи комунікації в залежності від психотипу учня.**

**Ключові питання теми:** Сучасні навчальні процеси потребують максимально ефективної комунікації між вчителем та учнем, а також всередині трудового педагогічного колективу. В цьому контексті важливим є формування в учасників освітньої взаємодії вміння розрізняти різні види комунікації в залежності від психологічних типів учасників, а також формування навиків переключення кожного з цих видів взаємодії в конструктивне русло. Задля реалізації цієї мети важливо в поточному моменті сприймати комунікативні відмінності кожного з восьми типів людей. А для цього слід знати як психологічний тип співрозмовника, так і власний психотип з їх сильними та слабкими сторонами.

#### **Тема 16. Збереження психологічного та фізичного здоров'я учнів. Потреби сучасного вчителя.**

**Ключові питання теми:** Сприяння збереженню психологічного та фізичного здоров'я учнів в умовах дистанційного навчання на основі теоретичних знань з психофізіології та психології творчості; надбання педагогами практичних навичок психологічного супроводу онлайн-навчання.

#### **Тема 17. Емоційний інтелект. Формування психологічної компетентності педагога**

**Ключові питання теми:** Сучасна українська школа потребує емоційно компетентного вчителя, який є динамічною комбінацією поглядів, цінностей, знань про емоції, вміння вираження, розуміння, керування власними емоціями та емоційним станом учнів, особистих якостей для успішного здійснення освітнього процесу на емоційній основі, засадах емпатії, поваги, співпраці з школярами, їх батьками, колегами, власної реалізації в професійній сфері.

#### **Тема 18. Сервіс Microsoft Office 365 в роботі вчителя та практичного психолога.**

**Ключові питання теми:** Інтернет-технології сьогодні є системоутворюючим фактором розвитку інформаційного простору навчального закладу. Загальновідомо, що Інтернет – активний агент соціалізації особистості підлітків. Разом з тим, в процесі віддаленого навчання під час карантину, виокремилась категорія дітей, які не сприйняли позитивно навчання та спілкування з педагогами в онлайн середовищі. Таким чином, сучасна психолого-педагогічна служба отримала нове завдання – розробку превентивних заходів щодо ефективної Інтернет-комунікації для забезпечення якості освіти. Ми наводимо приклад практичного використання хмарного середовища шкільним психологом. Наші поради стануть в нагоді й тим педагогам, які ще не відчувають себе комфортно в онлайн просторі.



## **Тема 19. Профілактика та підвищення стресостійкості вчителя, вихователя.**

**Ключові питання теми:** Чинити опір стресам сьогодні, уміння переводити кризу в ресурс і зберігати внутрішній баланс та позитивний мікроклімат в освітній установі.

## **Тема 20. Формування характеру та розкриття потенціалу учнів - відмінності в підходах.**

**Ключові питання теми:** Сучасна освіта потребує якомога повнішого бачення та збалансування двох сфер: формування соціально затребуваного характеру людини та розкриття її потенційних можливостей. В цьому контексті важливим є формування в педагогів вміння відрізнити в освітньому процесі ці дві сфери, а також збалансовувати їх при взаємодії з різними типами учнів. Задля реалізації цієї мети важливо в поточному моменті сприймати типологічні відмінності кожного з восьми типів людей і виявляти що для учня на певному етапі навчання актуальніше - його соціалізація чи його самовираження.

## **Тема 21. Психологічно-профілактична корекція залежностей учнів.**

**Ключові питання теми:** Адикції, інтернет залежність, профілактична та корекційна робота з дітьми

## **Тема 22. Як справитись зі стресом на робочому місці. Техніки та вправи для відновлення ресурсу.**

**Ключові питання теми:** Наше життя сповнене стресів щодня. І від того наскільки людина вміє справлятися зі стресом залежить наскільки продуктивною буде її діяльність. А педагогам це вкрай необхідно, тому що щодня ми працюємо з дітьми, батьками педагогами і треба вміти швидко відновлюватись, знаходити ресурс

## **Тема 23. Конфліктологічна компетентність. Особливості педагогічної взаємодії.**

**Ключові питання теми:** Робота вчителя передбачає спілкування та роботу з людьми. Тому навички виходу з конфлікту є надзвичайно важливими для ефективної професійної реалізації

## **Тема 24. Мотивація до успішного навчання покоління 'Зумерів' та 'Альфа'. Профілактика адиктивної поведінки.**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа потребує нових, сучасних знань, що розкривають внутрішній світ учнів.

## **Тема 25. Теорія казкотерапії на практиці. Дієві інструменти для корекційних занять.**

**Ключові питання теми:** Казкотерапія, види казок, функції казок, терапевтична казка, релаксаційна казка, психологічно-повчальна казка, психотерапевтична казка

## **Тема 26. Вирішення актуальних проблем особистісного зростання. Поняття емоційного інтелекту.**

**Ключові питання теми:** Робота з фотолодою метафоричних асоціативних карт 'Коли ще звірі говорили...'

## **Тема 27. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту дітей.**

**Ключові питання теми:** Поняття, зміст психологічної компетентності та «емоційного інтелекту». Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту. Використання психологічних методів розвитку

емоційного інтелекту дітей.

## **Тема 28. Емоційний інтелект та профілактика професійного вигорання педагога під час воєнного стану.**

**Ключові питання теми:** Визначення рівня розвитку емоційного інтелекту. Опанування навичками самоаналізу емоцій, управління емоціями, усвідомленого реагування, позитивного впливу на емоційний стан суб'єктів освітнього процесу. Розвиток здатності регулювати психофізичний стан, запобігати стресу, знімати психоемоційне напруження.

## **Тема 29. Формування та розвиток емоційного інтелекту під час і після війни**

**Ключові питання теми:** Українська школа в умовах війни зокрема відчуває гостру потребу в отриманні практичних знань та умінь чітких алгоритмів роботи, щодо формування та розвитку емоційного інтелекту учнів. Запровадження практичних заходів, що спонукатимуть до об'єднання зусиль всіх учасників освітнього процесу з метою планування та практичного втілення елементів розвитку емоційного інтелекту; засвоєння педагогічними працівниками закладів освіти системних ефективних засобів практики формування та розвитку емоційного інтелекту задля групової взаємодії зокрема та формування учнівського колективу, як продуктивної спільноти загалом

## **Тема 30. Контроль емоційного стану педагога та учнів під час війни**

**Ключові питання теми:** Формування здоров'язбережувальної психологоемоційної підтримки дітей в умовах війни

## **Тема 31. Надання психологічної допомоги дітям та підліткам в умовах воєнного стану**

**Ключові питання теми:** Психічне здоров'я є невід'ємним компонентом здоров'я та благополуччя, дозволяє людям справлятися зі стресами в житті, реалізовувати свої здібності, ефективно навчатися, спокійно і результативно працювати. Тому зміцнення психічного здоров'я та надання вчасної психологічної підтримки дітям та підліткам є сьогодні в пріоритеті, адже стрес, тривожні розлади, депресія та ПТСР являються сьогодні поширеними проблемами в контексті вієнних подій.

## **Тема 32. Педагогіка дозвілля: позитивний імідж освітнього закладу, педагога, здобувача.**

**Ключові питання теми:** Педагогіка дозвілля у контексті іміджу закладу освіти: цінності-сенси у місії школи; чек-лист педагогічно доцільної організації різних форм дозвілля учасників освітнього процесу; рекомендації до організації дозвіллевих івентів у контексті корпоративної і персональної репутації

## **Тема 33. Емоційна підтримка учнів та педагогів НУШ в умовах воєнних дій**

**Ключові питання теми:** На сьогоднішній день - у складний період воєнного стану українські педагоги продовжують освітній процес. Професійний портрет педагога набуває нової якості - психологічної спроможності. Емоційна складова педагогічної діяльності все більше привертає до себе уваги; емоційна підтримка учнів потребує злагодженої роботи педагогів і батьків.

## **Тема 34. Академічна доброчесність та соціалізація учнівської молоді.**

**Ключові питання теми:** правова свідомість учасників освітнього процесу: поняття, види, шляхи формування; професійна і наукова

правосвідомість - площина академічної доброчесності і усвідомленої відповідальності в освіті; правова культура: складники, процесуальні аспекти.

### **Тема 35. Роль позитивного мислення у формуванні зрілої особистості.**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа відчуває потребу в отриманні нових знань і умінь, практичних психологічних технік у роботі з учнями, чітких та зрозумілих алгоритмів роботи, що допоможе якісно та кваліфіковано надавати допомогу учням

### **Тема 36. Психологічні чинники прихованого цькування в підлітковому середовищі**

**Ключові питання теми:** □ розглянути поняття цькування та визначити різницю між цькуванням та шкільним конфліктом; □ проаналізувати типи цього феномену: фізичне, психологічне, економічне, сексуальне, кіберцькування; □ з'ясувати основні групи учасників та учасниць цькування в підлітковому колективі НУШ; □ визначити домінантні мотиви вчинення цього виду насильства; □ розібрати типові помилки та труднощі, що виникають у роботі із цькуванням у НУШ; □ ознайомити з інструментами та техніками протидії цькуванню в НУШ.

### **Тема 37. Культура спілкування як фундаментальний інструмент якісної сучасної освіти**

**Ключові питання теми:** Сучасну освіту неможливо уявити без правильного спілкування між учасниками навчально-виховного процесу. Саме вміння взаємодіяти як партнери забезпечує якісну передачу знань та активізує мотивацію до навчання. Правильне ставлення учнів та вчителів один до одного робить освіту результативною

### **Тема 38. «Тренажери для мозку». Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення.**

**Ключові питання теми:** Програма складатиметься з 2-х блоків. У першому блоці розберемося, навіщо для дітей розвиток міжпівкульної взаємодії та як це впливає на інтелектуальний розвиток. □ У другому блоці детально розглянемо нейроігри та нейроакробатики, які можна включати в структуру уроку для покращення пам'яті, уваги, мислення.

### **Тема 39. Психологія в освіті. Культура спілкування як фундаментальний інструмент якісної сучасної освіти.**

**Ключові питання теми:** Сучасну освіту неможливо уявити без правильного спілкування між учасниками навчально-виховного процесу. Саме вміння взаємодіяти як партнери забезпечує якісну передачу знань та активізує мотивацію до навчання. Правильне ставлення учнів та вчителів один до одного робить освіту результативною

### **Тема 40. Практика психологічних технік у роботі з учнями НУШ. Розвиток цілеспрямованості у навчанні.**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа відчуває потребу в отриманні нових знань і умінь, практичних психологічних технік у роботі з учнями, чітких та зрозумілих алгоритмів роботи, що допоможе якісно та кваліфіковано надавати допомогу учням

### **Тема 41. Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення для учнів з ООП. «Тренажери для мозку».**

**Ключові питання теми:** Програма складатиметься з 2-х блоків. У першому блоці розберемося, навіщо для дітей розвиток міжпівкульної взаємодії та як це впливає на інтелектуальний розвиток. □ У другому блоці детально розглянемо нейроігри та нейроакробатики, які можна включати в структуру уроку для покращення пам'яті, уваги, мислення.

**Тема 42. Психоемоційний самоконтроль педагога в стресових ситуаціях: практичний курс.**

**Ключові питання теми:** Тренінг навичок психоемоційного самоконтролю в умовах стресу

**Тема 43. Навчання в умовах воєнного конфлікту: психологічна підтримка та терапевтичне мистецтво.**

**Ключові питання теми:** особливості навчання в умовах воєнного конфлікту, принципи психологічної підтримки, ресурс терапевтичного мистецтва для створення сприятливого психо-емоційного середовища під час занять і самостійної навчальної діяльності, потенціал графічних редакторів, нетрадиційних технік малювання.

**Тема 44. Дитячий травматизм в період війни: діагностика, невідкладна допомога.**

**Ключові питання теми:** організація освітнього процесу в період війни потребує уваги педагогів до діагностики, вміння і навиків надавати медичної допомоги, пов'язаної із застосуванням міно-вибухової травми

**Тема 45. Психологічна підтримка дітей та дорослих в умовах війни: робота зі стресом.**

**Ключові питання теми:** Теоретичний блок та блок практичних навичок

**Тема 46. Національні і світові практики психолого-педагогічного супроводу профорієнтації школярів**

**Ключові питання теми:** основні терміни теми; ідея сродності праці; практики осмислення продуктивного характеру праці як виду діяльності; дорожня карта стратегії педагогічного партнерства в реалізації українських і світових практик професійної орієнтації учнів ЗЗСО

**Тема 47. Принципи надання психологічної допомоги та типові помилки психолога**

**Ключові питання теми:** 1. Психологічні принципи надання психологічної допомоги 2. Труднощі та типові помилки психологічного консультування 3. Тип помилок у психологічному консультуванні 4. Загальні правила ведення психологічного консультування

**Тема 48. Правила ведення психологічного консультування педагогом. Розвиток навичок міжособистісної взаємодії.**

**Ключові питання теми:** 1. Психологічні принципи надання психологічної допомоги 2. Труднощі та типові помилки психологічного консультування 3. Тип помилок у психологічному консультуванні 4. Загальні правила ведення психологічного консультування

**Тема 49. Психологічний феномен безпорадності в сучасних умовах**

**Ключові питання теми:** Програма дає можливість детального розгляду спектру проблем, пов'язаних з психологічним феноменом особистісної безпорадності, її негативним впливом на поведінку та діяльність особистості

**Тема 50. Методи арт-терапії для виявлення та подолання тривожності у дітей та підлітків**

**Ключові питання теми:** Методи арт-терапії в роботі з подолання тривожності у дітей та підлітків

**Тема 51. Творчий шлях до психологічного здоров'я: арт-терапія та подолання стресу в учнів.**

**Ключові питання теми:** Методи арт-терапії в роботі з подолання

тривожності у дітей та підлітків

**Тема 52. Психологічна адаптація учнів в умовах невизначеності: розуміння і подолання безпорадності.**

**Ключові питання теми:** Програма дає можливість детального розгляду спектру проблем, пов'язаних з психологічним феноменом особистісної безпорадності, її негативним впливом на поведінку та діяльність особистості

**Тема 53. Безпорадність та психічне здоров'я: взаємозв'язок та підходи до корекції.**

**Ключові питання теми:** Програма дає можливість детального розгляду спектру проблем, пов'язаних з психологічним феноменом особистісної безпорадності, її негативним впливом на поведінку та діяльність особистості

**Тема 54. Дизайн-мислення в навчальному процесі: ресурсні можливості та практичні кейси.**

**Ключові питання теми:** Ергономіка у творенні освітнього середовища. Модель мотивації Дж.Келлера Навчальні конструктори розробки етапів навчально-виховного процесу Вирішення ділових задач, яка ґрунтується на творчому підході в навчально-пізнавальній діяльності

**Тема 55. Дизайн-мислення: від теорії до практики. Кроки для вчителів у створенні креативних уроків.**

**Ключові питання теми:** Ергономіка у творенні освітнього середовища. Модель мотивації Дж.Келлера Навчальні конструктори розробки етапів навчально-виховного процесу Вирішення ділових задач, яка ґрунтується на творчому підході в навчально-пізнавальній діяльності

**Тема 56. Психологія закладу освіти. Трансформація навчального середовища через наративні практики: історії, що впливають на моральний розвиток учнів.**

**Ключові питання теми:** Духовно-моральне виховання у формуванні національної і громадянської ідентичності. Актуальні історично обумовлені прийоми духовно-морального виховання. Потенціал використання наративів у процесі духовно-морального виховання. Інформаційна гігієна як базис душевної рівноваги і успіху духовно-морального виховання.

**Тема 57. Моральний розвиток учнів. Психологічна практика.**

**Ключові питання теми:** Духовно-моральне виховання у формуванні національної і громадянської ідентичності. Актуальні історично обумовлені прийоми духовно-морального виховання. Потенціал використання наративів у процесі духовно-морального виховання. Інформаційна гігієна як базис душевної рівноваги і успіху духовно-морального виховання.

**Тема 58. Психологічні аспекти розвитку емоційного інтелекту у дітей**

**Ключові питання теми:** Емоційний інтелект та особистісне зростання дитини

**Тема 59. Ресурси творчості для покращення психологічної стійкості педагогів**

**Ключові питання теми:** Серед щоденних викликів війни саме творчість виступає джерелом енергії і стабілізації педагогів та підтримки позитивного мікроклімату в колективі

**Тема 60. Проста психологія. Створення сприятливих умов для позитивної комунікації з учнями**

**Ключові питання теми:** Емоційний інтелект та особистісне зростання дитини

**Тема 61. Творчі техніки психо-емоційної стабілізації стану педагога. Методи сприяння на взаємодію з учасниками освітнього процесу**

**Ключові питання теми:** Серед щоденних викликів війни саме творчість виступає джерелом енергії і стабілізації педагогів та підтримки позитивного мікроклімату в колективі

**Тема 62. Перша емоційна допомога в системі освіти**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа вимагає знань та умінь, при гострих стресових реакціях учнівського середовища. Навички першої емоційної допомоги дадуть можливість запобігання птср, психологічних розладів

**Тема 63. Психологічна компетентність педагога. Формування я-ідентичності та емоційно-етичної складової учнів.**

**Ключові питання теми:** Глобальність принципів чутливості до розмаїття; інтерсекційна дискримінація і положення Стамбульської конвенції: які зміни мають відбутися в освітньому процесі? Загальні рекомендації, ключові аспекти підготовки і втілення принципів чутливості до розмаїття у закладі освіти.

**Тема 64. Навички першої емоційної допомоги. Запобігання ПТСР та психологічних розладів учнів.**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа вимагає знань та умінь, при гострих стресових реакціях учнівського середовища. Навички першої емоційної допомоги дадуть можливість запобігання ПТСР, психологічних розладів

**Тема 65. Створення позитивного мікроклімату в школі. Впровадження арттерапевтичних методів для покращення комунікації в колективі**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа потребує ефективного психологічного супроводу учасників освітнього процесу

**Тема 66. Глімери для емоційної стійкості учасників освітнього процесу.**

**Ключові питання теми:** сутність глімеру; алгоритм творення; практики накопичення і використання глімерів у різних формах освіти для стабілізації конструктивного психо-емоційного стану, покращення ментального здоров'я

**Тема 67. Розвиток психічної стабільності учнів на уроках. Технології накопичення та використання для стабілізації психо-емоційного стану**

**Ключові питання теми:** сутність глімеру; алгоритм творення; практики накопичення і використання глімерів у різних формах освіти для стабілізації конструктивного психо-емоційного стану, покращення ментального здоров'я

**Тема 68. Психологія навчання: вміння вчитись самостійно. Як можна запобігти неуспішності.**

**Ключові питання теми:** Неуспішність - гостра проблема сучасної школи, викликана багатьма причинами. Зокрема, окрім соціальних, біологічних та педагогічних причин неуспішності, важливо визначити

психологічні фактори, які впливають на мотиви дітей до навчання, розвиток їх інтелекту, вміння працювати з великою кількістю інформації, розвиток критичного мислення. З врахуванням віку дітей; рівня їх стресостійкості; ситуації в сім'ї тощо.

#### **Тема 69. Розвиток інтелектуальних здібностей учнів: психологія оволодіння навчальною діяльністю та подолання труднощів.**

**Ключові питання теми:** Неуспішність - гостра проблема сучасної школи, викликана багатьма причинами. Зокрема, окрім соціальних, біологічних та педагогічних причин неуспішності, важливо визначити психологічні фактори, які впливають на мотиви дітей до навчання, розвиток їх інтелекту, вміння працювати з великою кількістю інформації, розвиток критичного мислення. З врахуванням віку дітей; рівня їх стресостійкості; ситуації в сім'ї тощо.

#### **Тема 70. Шкільне середовище без тривоги: створюємо безпечну атмосферу разом.**

**Ключові питання теми:** Тривога є базовим емоційним станом, який попереджує людину про небезпеку і допомагає мобілізуватися до відповідних дій. Тривога є неприємним і некомфортним відчуття, але насправді дуже корисним для нашого життя, саме тому, що вже багато років допомагає людині вижити. Але часом система тривоги може 'виходити з ладу', генеруючи страх там, де небезпеки немає, або змушуючи нас постійно переживати про ймовірні загрози десь там у майбутньому, які виходять за межі нашого контролю. У таких випадках ми говоримо про тривожні розлади. На сьогоднішній день тривожні розлади є найпоширенішим типом ментальних розладів у дітей, молоді та дорослих. Вони можуть суттєво порушувати функціонування у різних сферах життя, перешкоджати повноцінному розвитку та самореалізації.

#### **Тема 71. Психологічні особливості впливу травматичного досвіду на функціонування мозку**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа потребує чіткого уявлення про ментальне здоров'я учнів. Вчитель може бути тією проміжною ланкою, яка може виявляти ментальні проблеми дітей

#### **Тема 72. Емоційна обізнаність педагога: розуміння травми як ключ до підтримки учня**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа потребує чіткого уявлення про ментальне здоров'я учнів. Вчитель може бути тією проміжною ланкою, яка може виявляти ментальні проблеми дітей

#### **Тема 73. Дитячо - батьківські взаємини підліткового віку**

**Ключові питання теми:** Дитячо-батьківських взаємин у підлітковому віці є розвиток позитивної комунікації, емоційного інтелекту та самосвідомості батьків та дітей. Розвиток навичок емпатії та розуміння почуттів одне одного, зміцнення довірливих стосунків та підтримки самостійності підлітка.

#### **Тема 74. Класний керівник у формуванні команди з батьків та учнів. Як вести діалог, що зміцнює стосунки.**

**Ключові питання теми:** Дитячо-батьківських взаємин у підлітковому віці є розвиток позитивної комунікації, емоційного інтелекту та самосвідомості батьків та дітей. Розвиток навичок емпатії та розуміння почуттів одне одного, зміцнення довірливих стосунків та підтримки самостійності підлітка.

#### **Тема 75. Психотехнології арттерапії з військовими та членами їх родин**

**Ключові питання теми:** Психотехнології арттерапії з військовими та

членами їх родин Різновиди технік та методів психологічної допомоги

## **Тема 76. Арттерапія в умовах війни: методи психологічної підтримки учнів із сімей військовослужбовців.**

**Ключові питання теми:** Психотехнології арттерапії з військовими та членами їх родин Різновиди технік та методів психологічної допомоги

## **Тема 77. Основи психології розвитку як спосіб краще зрозуміти вікові зміни у дітей та підлітків**

**Ключові питання теми:** охоплює ключові напрями та теми, що дозволяють глибше зрозуміти процеси становлення особистості. Вступ до психології розвитку: поняття, завдання та методи дослідження. Теорії розвитку: класичні та сучасні концепції Піаже, Виготський, Еріксон та інші. Психічний розвиток у дитинстві: когнітивні, емоційні та соціальні зміни. Підлітковий вік: особливості формування ідентичності, самосвідомості, міжособистісних стосунків. Фактори розвитку: роль сім'ї, школи, культури та медіа. Практичні аспекти: аналіз вікових криз, підтримка гармонійного розвитку, застосування знань у педагогічній та психологічній практиці.

## **Тема 78. Групова динаміка в укритті: як перетворити тривожне очікування на спільну активність**

**Ключові питання теми:** Ознайомимось із цікавими іграми та їх інтерпретація, що будуть захоплювати для дітей і педагогів. В хід ідуть м'ячі, повітряні парашути та ніші доступні матеріали!

## **Тема 79. Вікові кризи без стресу: як підтримати дитину і не втратити авторитет у класі.**

**Ключові питання теми:** охоплює ключові напрями та теми, що дозволяють глибше зрозуміти процеси становлення особистості. Вступ до психології розвитку: поняття, завдання та методи дослідження. Теорії розвитку: класичні та сучасні концепції Піаже, Виготський, Еріксон та інші. Психічний розвиток у дитинстві: когнітивні, емоційні та соціальні зміни. Підлітковий вік: особливості формування ідентичності, самосвідомості, міжособистісних стосунків. Фактори розвитку: роль сім'ї, школи, культури та медіа. Практичні аспекти: аналіз вікових криз, підтримка гармонійного розвитку, застосування знань у педагогічній та психологічній практиці.

## **Тема 80. Ігри, що рятують спокій: як організувати дітей в укритті без стресу і хаосу.**

**Ключові питання теми:** Ознайомимось із цікавими іграми та їх інтерпретація, що будуть захоплювати для дітей і педагогів. В хід ідуть м'ячі, повітряні парашути та ніші доступні матеріали!

## **Тема 81. Від тривоги до взаємодії: як швидко об'єднати дітей у складних умовах.**

**Ключові питання теми:** Ознайомимось із цікавими іграми та їх інтерпретація, що будуть захоплювати для дітей і педагогів. В хід ідуть м'ячі, повітряні парашути та ніші доступні матеріали!

## **Тема 82. ШІ в роботі психолога та соціального педагога: де допомагає, де — ні.**

**Ключові питання теми:** Сьогодні, щоб залишатися ефективним та зберігати власний ресурс, до класичних навичок психолога діагностика, консультування, корекція додаються цифрові компетентності. Сучасний психолог не бореться з технологіями і не боїться їх. Він інтегрує ШІ у свою роботу так, щоб машина робила паперову роботу, а людина — залишалася людиною для іншої людини, віддаючи клієнтам свій стовідсотковий фокус, емпатію та підтримку. Поряд з тим, ШІ схильний



до 'галюцинацій' вигадування фактів, неіснуючих досліджень чи перекручування теорій тому, психолог зобов'язаний вміти верифікувати перевіряти все, що видає нейромережа. ШІ дає сировину, але фінальний аналіз, адаптація під вікові особливості та верифікація науковості методів — це виключна відповідальність людини.

### **Тема 83. Психолог і штучний інтелект: де технологія стає помічником, а де людина незамінна**

**Ключові питання теми:** Сьогодні, щоб залишатися ефективним та зберігати власний ресурс, до класичних навичок психолога діагностика, консультування, корекція додаються цифрові компетентності. Сучасний психолог не бореться з технологіями і не боїться їх. Він інтегрує ШІ у свою роботу так, щоб машина робила паперову роботу, а людина — залишалася людиною для іншої людини, віддаючи клієнтам свій стовідсотковий фокус, емпатію та підтримку. Поряд з тим, ШІ схильний до 'галюцинацій' вигадування фактів, неіснуючих досліджень чи перекручування теорій тому, психолог зобов'язаний вміти верифікувати перевіряти все, що видає нейромережа. ШІ дає сировину, але фінальний аналіз, адаптація під вікові особливості та верифікація науковості методів — це виключна відповідальність людини.

## **4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

### ***Нормативно-правові документи:***

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

### ***Основна література:***

1. Артеменко Т. Б. Фахова підготовка практичного психолога системи освіти : Навч.-метод. комплекс до змістового модуля освітньо-професійної програми підвищення кваліфікації практичних психологів навчальних закладів. Черкаси: КНЗ ЧОППОП ЧОР, 2017. 264 с.
2. Вовняко Т. С. Розвиток творчих здібностей. Заняття з елементами тренінгу з підлітками. Психолог. 2015. № 9-10. С. 27-28.
3. Глузман О. В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України. 2009. № 2 (63). С. 51-60.
4. Горбунова В.В. Психологія командоутворення ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд: монографія. Житомир, 2014. 379с.

5. Горленко, В. М., Луценко, Ю. А., Острова, В. Д., Сосновенко, Н. В., & Ткачук, І. І. (2017). Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби (В. Г. Панок, ред.). Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709623/>
6. Горленко, В. М., Острова, В. Д., Сосновенко, Н. В., & Ткачук, І. І. (2018). Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : методичні рекомендації (В. Г. Панок, ред.). Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713246/>
7. Двіжона О. В. Психологічна служба в закладах освіти: навчальний посібник. Чернівці: Книги XXI, 2014. 400 с.
8. Діброва А. Розвиток креативності на різних етапах навчання. Психолог. 2015. № 7-8. С. 4-11.
9. Дуткевич Т. В. Савицька С. В. Практична психологія: Вступ у спеціальність. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 280 с.
10. Дуткевич Т. Дошкільна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 392.с.
11. Еколого-психологічні тренінги. URL: <https://www.slideshare.net/ydvorak/ss-56668391>
12. Еколого-психологічні тренінги. URL: <https://www.slideshare.net/ydvorak/ss-56668391>.
13. Єгорова Є. В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2006. Вип. 30. С. 350-360.
14. Єгорова Є. В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2006. Вип. 30. С. 350–360. URL: <https://rucont.ru/efd/518381>
15. Зайченко О. Творчі здібності молодших школярів. Розвивальні заняття. Психолог. 2014. № 20. С. 12-20.
16. Зеленська Л.Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Стиль-Издат», 2021. Т. 2. С. 95-98.
17. Інноваційні моделі підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і консультантів ПМПК / авт.кол. за ред. Панка В. Г., Гаркавенко З. О. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см.
18. Калошин В. Ф. Філософське ставлення до стресу: психологічний практикум. Управління школою. 2017. № 46. С. 90-94.
19. Карікаш В. І, Босовська Н. А., Кравченко Ю. Є., Кириченко С. А. Основи психологічного консультування у позитум-підході. Черкаси, 2009. 52 с.
20. Лукіяничук А. М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів. Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець–Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України Вип. 7. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С. 370-381.
21. Лукіяничук А. М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів. Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець–Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Вип. 7. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С. 370-381.
22. Максименко С. Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. Психолог. 2005. № 1. С. 19-22.
23. Методично-прикладна діяльність методиста-практичного психолога щодо розвитку адаптивної поведінки школяра: матеріали з досвіду роботи Т. Б. Артеменко / за ред. Л. В. Жеребньової. Черкаси:

ЧОПОПП, 2010. 114 с. Іл.

24. Мірошник О. Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. Психологія і особистість. 2015. №1 (7). С. 162-173.
25. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. Психологія і суспільство. 2016. № 1. С. 96-112.
26. Москальова А. С. Роль саморегуляції в подоланні професійних криз керівниками загальноосвітніх навчальних закладів. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інст-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. Київ: А.С.К., 2012. Вип.34. Т. 1. С. 197-201.
27. Науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації (моделі, досвід) : колективна монографія / наук. ред. В. Г. Панок. Київ : Ніка-Центр, 2020. 152 с. URL: <https://cutt.ly/31ZBZQd>
28. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК / за наук. ред. В. Г. Панка та І. І. Цушка. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см.
29. Палько Т. В. Психологічна програма розвитку рефлексії вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти. Актуальні проблеми психології. 2014. Т. 1. Вип. 41. С. 163-168.
30. Положення про психологічну службу у системі освіти України: наказ Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 р. № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>
31. Практична психологія в системі освіти : Питання організації та методики / за ред. В. Г. Панка. Київ. : Либідь, 1995. 204 с.
32. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 24.11.2020 р. № 2425-20. 30 с. URL: <https://cutt.ly/T1ZB37w>
33. Програма освітньої діяльності та спецкурс курсів підвищення фахової кваліфікації практичних психологів і соціальних педагогів з проблеми «Навички кризового консультування та розвиток психосоціальної стійкості до стресу у дітей» / за заг. ред. В. Г. Панка. Київ: НАПНУ, 2015. 28 с. URL: <https://cutt.ly/x1ZB0Yh>
34. Пучков І. Використання змішаного навчання при підготовці вчителів початкових класів. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 1 (13). С. 260-264.
35. Розвиток творчої обдарованості дітей шкільного віку. Шкільний психолог. 2001. № 11. С. 7.
36. Руденко І.М. Психологічні техніки емоційної саморегуляції для учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи: посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2022. 57 с.
37. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закл. В. А. Семиченко. - К. : Вища школа, 2004. - 336 с.
38. Соціально-психологічний театр / авт.-упоряд.: Л. Жеребньова, Т. Артеменко. Київ: Шк.світ, 2011. 120 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
39. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін. ; за наук. ред. Т. М. Титаренко. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.
40. Ставкова С. До питання вивчення та використання супервізії як соціальної технології. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2016. № 3. С. 178-190.
41. Супрунець Т. А. Аксиоматичні ядра головних соціологічних підходів стосовно довіри та довірчих відносин. Міжнародний науковий форум : соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2013. Вип. 13.С. 43-55.
42. Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я: психічна саморегуляція. Вид.

СЛОВО, 2020. 136 с.

43. Формування життєвих навичок у випускників шкіл-інтернатів : методичний посібник для практичних психологів і соціальних педагогів / упор. С. Ф. Гордійчук, В. В. Дьомкіна, Н. В. Лунченко, Т. О. Міненко, О. Л. Москаленко, О. А. Собченко; за заг. ред. В. Г. Панка. Донецьк: вид-во «Вебер» (Донецька філія), 2009. 161 с. URL: <https://bit.ly/3GrgAEB>
44. Чекстере О. Ю. Психологічні особливості ПТСР в дітей, постраждалих внаслідок збройного конфлікту на Сході України. Психолог, 2016. № 7-8 (583-584). С. 55-61.

### ***Додаткова література:***

1. Артеменко Т. Засади психологічного благополуччя у закладах освіти // Войцях Т. В., Артеменко Т. Б., Брайченко Т. В., Дудіна Н. М. Особливості діяльності психологічної служби у закладах освіти в умовах дистанційного навчання : методичні матеріали. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А., 2020. 112 с. С. 59-73. URL: <https://cutt.ly/ohA3OAU>
2. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рошчина Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с. : іл.
3. Думанська Г. Як чудово мислити. Заняття з елементами тренінгу для учнів 4-х класів. Психолог. 2015. № 3. С. 14-15.
4. Зеленська Л. Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Стиль-Издат», 2021. Т. 2. С. 95-98.
5. Інформаційні матеріали на тему психологічної допомоги для дітей та дорослих в часі війни. URL: <https://k-s.org.ua/coping-war/>
6. Онопрієнко О.В. Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 72 с.
7. Рашевська Н. Змішане навчання як психолого педагогічна проблема. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». 2010. Вип. 191. Ч. IV. С. 89-96.
8. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Е. А. Пінковської, Т. В. Черкашиної. Укладач А. В. Аносова. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. 152 с.
9. Сеїтосманов А., Фасоля О. Нова школа у нових громадах : посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. Київ, 2017. 128 с.
10. Смеречинська Л. Розвиток креативних здібностей педагогів : психолого-педагогічний тренінг. Психолог дошкілля. 2011. № 5.
11. Татенко В. О. Лідер XXI. Lider XXI. Соціально-психологічні студії. Київ : Видавничий дім «КОРПОРАЦІЯ», 2004. 182 с.